

In gesprek met

Hilde Crevits

Hilde Crevits

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en

Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk,

Sociale economie en Landbouw

Sinds 2019 is Hilde Crevits Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, maar ook in de jaren daarvoor gaf ze mee vorm aan het Vlaamse landschap van welzijn en zorg vanuit haar viceminister-presidentschap binnen de Vlaamse Regering. In deze bijzondere tijd gaan we met haar in gesprek over haar visie op en beleid over sociale economie.

Staf Mariën & Luc Kupers

VIEWZ: Hoewel de lezers van VIEWZ u ongetwijfeld kennen, zijn we toch benieuwd naar uw relatie met de wereld van welzijn en zorg.

Ik draai natuurlijk al verschillende jaren mee in de Vlaamse Regering, ook als viceminister-president, en heb vanuit die bevoegdheid al heel wat dossiers in welzijn en zorg mee onderhandeld. Ook in mijn huidige bevoegdheden is de link met de sector nooit veraf. Zo zet ik me als Vlaams minister van Werk uiteraard in voor de tewerkstelling in de zorg- en welzijnssector. De uitdagingen daar zijn groot. De zorgsector schreeuwt om extra handen en komt ook door de coronacrisis extra onder druk te staan. Via inspanningen op het vlak van werkbaar werk, een sterkere samenwerking tussen bijvoorbeeld sociale economie en de zorgsector, maar vooral ook door de vele extra middelen die collega Wouter Beke investeert, willen we extra mensen aan de slag krijgen in de zorgsector.

Ook als minister van Sociale Economie ben ik nauw verbonden met de wereld van welzijn en zorg. Met onze maatwerkbedrijven, onze lokale diensteneconomie en arbeidszorg zorgen we voor tewerkstelling van een belangrijke groep kwetsbare mensen dankzij de extra begeleiding en ondersteuning, of de sociale en fysieke begeleiding die ze krijgen. Ook hier zorgen we er met de nodige hervormingen voor dat die ondersteuning efficiënter en beter wordt. Zo zullen we bijvoorbeeld door een betere doorstroom

“Investeren in sociale economie levert jobs op met zowel een economische als maatschappelijke meerwaarde. De impact van de Vlaamse maatwerkbedrijven is niet te onderschatten.”

en het toekomstige individueel maatwerk extra mensen aan het werk helpen.

Zelfs met mijn bevoegdheid landbouw zijn er inhoudelijke linken. Denk aan de zorgboerderijen waarbij landbouwers psychisch kwetsbare jongeren uit een zorgvoorziening opvangen en zinvolle activiteiten aanbieden die hen toelaten om te groeien.

VIEWZ: Wat betekent de sociale economie in Vlaanderen vanuit een beleidsstandpunt bekeken?

Sociale economie is voor mij een volwaardige economische en maatschappelijke sector. De sociale economie draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling van kwetsbare mensen, maar ook aan de Vlaamse economie. Er zijn zoveel maatwerkbedrijven die onmisbaar zijn in een grotere economische keten. Denk maar aan

verpakking van medisch materiaal, denk maar aan hulp bij kinderopvang of groenonderhoud op de gemeente, denk maar aan hulp bij catering of horeca. Zonder de vele taken die in die bedrijven uitgevoerd worden, zou onze economie veel minder efficiënt zijn.

Investeren in sociale economie levert jobs op met zowel een economische als maatschappelijke meerwaarde. De impact van de Vlaamse maatwerkbedrijven is niet te onderschatten. Er werken bijna 30 000 werknemers, zowel doelgroepwerknemers (die binnen het gewone arbeidscircuit geen of onvoldoende kansen krijgen) als anderen. Doelgroepwerknemers krijgen ontwikkelkansen en zelfs doorgroei-mogelijkheden door in een beschermde omgeving werk op maat uit te voeren. Bovendien dragen ze zo bij aan de Vlaamse economie en welvaart. Het zijn vaak cruciale schakels in een productieketen.

Ook in economische cijfers is de impact van de sociale economie niet te onderschatten. De extra winsten die de bredere economie kan realiseren door het bestaan van de maatwerkbedrijven wordt op enkele honderden miljoenen geschat. De middelen die sociale-economieondernemingen krijgen om het rendementsverlies van hun werknemers op te vangen, leveren zo een veel grotere economische en maatschappelijke meerwaarde op. Het groeiende succes van de enclavewerking, waarbij een maatwerkbedrijf op de vloer van het gewoon bedrijf komt werken, bewijst dat.

De samenwerking of wisselwerking tussen sociale economie en het gewone bedrijfsleven kan echt beter. Nu is het vaak nog onbekend en onbemind. Mijn administratie heeft in het verleden reeds verschillende projecten gefaciliteerd om de schotten tussen de reguliere en sociale economie te doorbreken. Ook de invoering van individueel maatwerk moet ervoor zorgen dat het normaal economisch circuit beter vertrouwd raakt met doelgroepwerknemers of personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

VIEWZ: De sociale economie worstelt met een imago probleem en moet opboksen tegen clichés zoals ‘bezigheidstherapie’. Wat onderneemt u als Minister van Werk om dit imago bij te stellen?

Ik zet me in om de schotten tussen reguliere en sociale economie in de dagelijkse praktijk te verminderen. Met de invoering van individueel maatwerk wil ik bedrijven ook buiten de sociale economie de mogelijkheid bieden om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aan te werven en tewerk te stellen. Voor personen met een arbeidshandicap kan dit al via de Vlaamse ondersteuningspremie (VOP). We merken dat naast deze loonpremie werkgevers vaak ook nog nood hebben aan concrete begeleiding op de werkvloer. Individueel maatwerk kan de doorstroom vanuit sociale economie naar het reguliere circuit ondersteunen mits in een warme overdracht wordt voorzien. Tegelijk kan de ondersteuning via een loonpremie of begeleiding ook ingezet worden om een werkzoekende met een arbeidsbeperking rechtstreeks aan te werven of om een werknemer die een arbeidsbeperking heeft verworven toen hij al in dienst was, toch aan het werk te houden.

Arbeidszorg kent een lange bestaansgeschiedenis met een verschillende invulling naargelang de sectoren of zelfs de initiatieven. Binnen sociale economie werken we aan een nieuw regelgevend kader dat de huidige drie subsidievormen integreert in een nieuwe regelgeving. Ik kies ervoor om met deze arbeidsmatige activiteiten in

de sociale economie erop te focussen om personen, die omwille van vaak welzijnsgerelateerde problemen niet betaald aan de slag kunnen, te begeleiden binnen een realistische werksetting. Op deze manier kunnen we hen laten groeien in een traject naar betaalde arbeid. Ik doe hiervoor een beroep op de expertise van de maatwerkbedrijven. Zij kunnen hiervoor een samenwerkingsverband met welzijns- en zorgorganisaties aangaan, maar ik reken ook op hun expertise om competenties te herkennen, te versterken en bij te sturen. Dit alles steeds met het oog op de realisatie van betaalde arbeid op termijn als doelgroepwerknemer binnen een maatwerkbedrijf of daarbuiten. Het is belangrijk dat onbetaalde arbeid niet nodeloos lang wordt getrokken omdat de persoon in deze periode van arbeidszorg onvoldoende rechten voor de sociale zekerheid opbouwt.

VIEWZ: Er werd en wordt veel aandacht besteed aan de doorstroming van arbeidskrachten van de sociale economie naar het normaal economisch circuit. Maar is het niet krom dat de sociale economie wordt getroffen door besparingen terwijl verwacht wordt dat ze hun inkomsten uit andere bronnen, zoals het normale economische circuit of de lokale overheden, verwerft?

Het klopt niet dat er besparingen zijn in de sociale economie. Integendeel, er is nog nooit zoveel geïnvesteerd in de sociale economie als nu. Wel is het zo dat bij de inwerkingtreding van het decreet met betrekking tot collectief maatwerk de manier van subsidiëring aangepast werd. Maar dit hoeft geenszins een besparing te zijn, wel een correctere inschatting van de noden van maatwerkbedrijven en doelgroepwerknemers.

De betoelaging die ondernemingen uit sociale economie ontvangen moet het rendementsverlies of productieverlies opvangen en tegelijk de competenties van doelgroepwerknemers ontwikkelen en versterken. Wanneer doelgroepmedewerkers sterker worden en minder of geen

ondersteuning meer nodig hebben, wordt tewerkstelling in de reguliere economie aangemoedigd. Deze stimulatie van individuele groei past niet alleen binnen het kader van levenslang leren en in het opleidings- en loopbaanoffensief, maar zorgt er ook voor dat net die personen met een (grotere) afstand tot de arbeidsmarkt versterkt worden in hun competenties. Zo verstevigen ze ook op lange termijn hun positie op de arbeidsmarkt. Wanneer een aantal maatwerkers zorgzaam en duurzaam kunnen doorstromen, dan komt er ook plaats vrij voor die mensen die omwille van een arbeidshandicap of andere persoonlijke redenen wel nog nood hebben aan een job in een beschermde omgeving.

Naar aanleiding van de coronacrisis en de bijhorende uitdagingen hebben we trouwens extra middelen geïnvesteerd in de sociale economie. Net om de ondernemingen uit de sociale economie veerkrachtiger en wendbaarder te maken zodat de sociale tewerkstelling van de doelgroepmedewerkers ook de eerstvolgende maanden en jaren ten volle gewaarborgd kan worden. Alleen al dankzij de aanpassingspremie (een extra financiële tegemoetkoming in collectief maatwerk) herinvesteren we 10 miljoen euro extra in collectief maatwerk.

VIEWZ: Niet enkel tussen de reguliere en de sociale economie lopen we tegen schotten aan, ook tussen welzijn en zorg en de sociale economie gaapt een kloof. De cliënt van welzijn en zorg mag niet zonder verdere begeleiding aan de sociale economie overgelaten worden. Hoe ziet u dat?

Helemaal akkoord dat de schotten tussen Welzijn en Werk nog te groot zijn. Het is net door samen te werken, naar elkaars argumenten te luisteren en open te staan voor elkaars bekommernissen, dat een succesvolle samenwerking op het terrein mogelijk is.

Via een evaluatie en actualisatie van het decreet over de werk- en zorgtrajecten willen we personen die nauwelijks deel-

“Er is nog nooit zoveel geïnvesteerd in de sociale economie als nu.”

nemen aan de samenleving stimuleren. De focus lag tot nog toe sterk op het ondersteunen van personen met een werkloosheidsuitkering die verplicht moeten ingeschreven zijn bij VDAB, maar die omwille van medische, mentale, psychische ... problemen niet betaald aan de slag kunnen. Via activeringstrajecten in de sociale economie proberen we deze vaak welzijnsgerelateerde problemen te verlichten en de persoon te laten groeien zodat op termijn betaald werk misschien wel mogelijk is (bijvoorbeeld in een beschermde werkomgeving).

Mijn administratie (o.a. VDAB) werkt hiervoor samen met welzijns- en zorgvoorzie-

ningen, maar we merken dat we er tot nog toe onvoldoende in geslaagd zijn om ook de omgekeerde weg (vanuit welzijn richting werk) af te leggen. Want werk, onder welke vorm ook, kan een belangrijke fase zijn in een revalidatieproces. Welzijns- en zorgvoorzieningen proberen nog vaak zelf personen te begeleiden richting (on) betaalde arbeid of remmen, goedbedoeld, personen af in hun wil om te gaan werken.

Maar de arbeidsmarkt is voortdurend in evolutie en trends als digitalisering bieden ook kansen voor personen die verder af staan van de arbeidsmarkt. We hebben vanuit de Vlaamse Regering de taken van VDAB als activeringsregisseur dan ook uitgebreid. We willen dat VDAB ook personen met een ziekte-uitkering of een tegemoetkoming vanuit de federale overheid aan de slag probeert te krijgen. Ik hoop dat we via de samenwerking tussen beide beleidsdomeinen ook deze personen makkelijker kunnen aanspreken en ondersteunen in hun zoektocht naar een job.

VIEWZ: Volgens cijfers van de OESO telde ons land in 2019 bijna 1,4 miljoen inactieven. Meer dan 1 op 8 personen draagt financieel niet bij aan de sociale zekerheid. Op de lange termijn komt de betaalbaarheid hiervan dan in het gedrang. Hoe zou de sociale economie een instrument kunnen zijn om deze activeringsproblematiek aan te pakken?

Uit de analyse van het Steunpunt Werk blijkt dat er diverse redenen zijn waarom personen niet beroepsactief zijn. Ik moet daar wel een nuance bij brengen, dat zijn mensen die niet deelnemen aan de arbeidsmarkt, maar vaak wel actief zijn uiteraard. Het kan gaan om personen zonder recht op uitkering, personen die afgehaakt hebben of ontmoedigd zijn geraakt, personen die doelbewust kiezen voor hun gezin ... Soms gaat het om een tijdelijke periode in iemands leven. Via samenwerking met gespecialiseerde partners zal VDAB als activeringsregisseur inzetten op het bereiken van deze groepen en het aanpassen van de dienstverlening op maat.

© Marco Mertens

“Welzijns- en zorgvoorzieningen proberen nog vaak zelf personen te begeleiden richting (on)betaalde arbeid of remmen, goedbedoeld, personen af in hun wil om te gaan werken.”

Zo hebben we eind 2019 een project opgestart 'mentoring naar werk'. Dat project wil de kloof voor mensen met een migratieachtergrond naar de arbeidsmarkt verkleinen. Dat doen we aan de hand van rolmodellen en mentorschap.

Dat vraagt een andere aanpak dan bij de verplicht ingeschreven werkzoekenden. Met sommige partners vertrekken we niet van een leeg blad, zoals bij RIZIV, met andere partners is het nog zoeken naar een gezamenlijke meerwaarde van die samenwerking. VDAB zal hierbij zeker ook verder dan de institutionele partners moeten kijken. We zetten via kleinschaligere ESF-projecten ook in op lokale samen-

werkingsverbanden om personen die nu niet deelnemen aan de arbeidsmarkt te bereiken en te motiveren om die stap naar de arbeidsmarkt wel te zetten.

Het verhaal van de krappe arbeidsmarkt lijkt achterhaald met de coronacrisis en de economische gevolgen op onze arbeidsmarkt. Maar eigenlijk is dit maar een momentopname. Bepaalde sectoren blijven nog steeds kampen met een tekort aan arbeidskrachten. De uitdaging van de babyboomers die op pensioen gaan blijft ook reëel. Personen uit de kansengroepen kennen nog steeds lagere werkzaamheidsgraden en hogere werkloosheidsgraden. De uitdaging zit hem dan ook niet enkel in het bereiken van die niet-beroepsactieve personen, maar ook in het duurzaam aan het werk krijgen van personen die wel al gekend zijn bij VDAB. Het is dus een en-en-verhaal. Een meer inclusieve arbeidsmarkt is het streefdoel, waarbij ook bedrijven of werkgevers hun arbeidsorganisatie op alle aspecten in vraag moeten durven stellen. Hoe komt het dat ze geen kandidaten met een migratieachtergrond krijgen bij een vacature? Hoe kunnen ze een werknemer na een afwezigheid omwille van ziekte een aangepast takenpakket bezorgen? Hoe kunnen ze knelpuntvacatures in hun bedrijf laten invullen door het opleiden van werknemers die al in dienst zijn?

VIEWZ: Wat vindt u van het principe van het universeel basisinkomen? Zou een vorm van verzekerd inkomen kunnen bijdragen tot een meer inclusieve maatschappij of een flexibelere arbeidsmarkt?

Werken is veel meer dan het uitoefenen van een job of een loon ontvangen. Werk is een belangrijke manier om deel te nemen aan de maatschappij. Het is vaak een van de eerste dingen die we zeggen tegen personen die we al een tijdje niet gezien hebben: 'Hoe is het op je werk?' De coronacrisis heeft volgens mij voor veel mensen de voordelen van werken zichtbaarder gemaakt. Je komt in contact met anderen, met collega's, je leert situaties inschatten, je leert nieuwe vaardigheden en je hebt uiteraard een

inkomen. Betaald worden voor je werk is toch ook wel een belangrijke manier om de waardering voor het inzetten van je competenties en het belang van je werk duidelijk te maken. Voor personen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt is het ook belangrijk om betaald te worden voor het werk dat ze leveren. Het is niet toevallig dat toegang tot betaalde arbeid een belangrijk streefdoel is in het VN-verdrag voor de rechten van personen met een handicap.

In Nederland gaan stemmen op voor een participatie-inkomen waarbij naast het verzekeren van een inkomen personen ook ondersteund worden in hun participatie aan de arbeidsmarkt. In België en Vlaanderen zien we dat de stap naar betaald werk niet altijd evident is voor personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt of personen die de zorg voor familieleden opnemen. Ze proberen bij die stap uiteraard rekening te houden met hun gezondheidssituatie, hun handicap, hun familiale situatie etc., maar er zijn veel onzekerheden. Hoe zal hun gezondheidssituatie evolueren? Wat als ze na een paar maanden moeten vaststellen dat het niet lukt om betaald aan de slag te gaan? Hebben ze dan nog recht op die uitkering of tegemoetkoming? Wat als het na vijf jaar niet lukt? Wat met de extra kosten voor vervoer naar het werk of kinderopvang? Is er een terugvalpositie mogelijk, bijvoorbeeld wanneer een job in de reguliere sector te hoog gegrepen lijkt?

Het lijkt nu te vaak een keuze tussen uitkering of een voltijdse job, terwijl ik geloof dat er ook mogelijkheden moeten zijn om een uitkering of tegemoetkoming en een inkomen uit arbeid als werknemer of zelfstandige (tijdelijk) te combineren. Daarbij moeten we ook oog hebben voor terugvalmogelijkheden. Het is geen evidente discussie, maar in de ziekteverzekering (via RIZIV) zijn er al combinatiemogelijkheden ingebouwd, waarbij je uitkering pas vermindert wanneer je meer dan 20 % inkomen uit loon krijgt. Bij andere uitkeringen is dat vaak nog niet mogelijk, maar naast deze institutionele discussie moeten we ook nadenken hoe

we burgers correct kunnen informeren. Hoe we artsen kunnen mee krijgen in een verhaal dat niet uitsluitend focust op medische revalidatie, maar werk daar ook een plaats in geeft. Hoe we werkgevers en collega's niet enkel het risico kunnen laten zien, maar ook de meerwaarde en de mogelijkheden om (terug) deeltijds aan de slag te gaan.

VIEWZ: Naast de sociale economie hebben we ook de grote 'sector' van het vrijwilligerswerk. Hoe kunnen reguliere economie, sociale economie en vrijwilligerswerk beter op elkaar afgestemd worden?

Ik zou sociale economie en de sector van het vrijwilligerswerk niet zien als twee tegengestelde of concurrerende sectoren. Ze zijn eerder aanvullend. Binnen de sociale economie zijn ook vrijwilligers actief en werknemers uit de sociale economie nemen ook vrijwilligerswerk op, bijvoorbeeld in hun vrije tijd in de sportclub of op de school van hun kinderen. Ik geloof in een betere samenwerking en afstemming tussen vrijwilligerswerk, sociale economie en het reguliere circuit, maar we mogen sociale economie niet verengen tot een doorstroom naar het reguliere circuit en vrijwilligerswerk niet louter functioneel benaderen als een activeringsinstrument. Vrijwilligerswerk heeft een bestaansreden op zich en draagt bij tot een warme samenleving. De meeste vrijwilligers zijn trouwens werknemers die op deze manier ook in hun vrije tijd meerwaarde geven door hun maatschappelijk engagement. Maar voor een aantal personen die mogelijk al langer niet betaald aan de slag zijn of het misschien ook nooit geweest zijn (omwille van handicap, ziekte, combinatie met gezin ...), kan het een manier zijn om hun interesses en competenties te verkennen, een netwerk op te bouwen en zo mogelijk de stap naar betaalde arbeid te zetten.

VIEWZ: Is het Vlaamse overlegmodel soepel genoeg om de snelle maatschappelijke evoluties bij te benen? Is er voldoende draagvlak om het eigenbelang te overstijgen en samen te werken aan het algemeen belang?

“Dat is nu de uitdaging voor onze arbeidsmarkt: ervoor zorgen dat mensen hun loopbaan vastpakken en zich om- en bijscholen.”

Ik geloof zeer sterk in sociaal overleg. Ik blijf het zeer relevant vinden om met de sociale partners, bijvoorbeeld via de SERV, in dialoog te gaan. Naar aanleiding van de coronacrisis heb ik periodiek, in bepaalde periodes soms wekelijks, overleg met de sociale partners. Onze arbeidsmarkt ondervindt heel wat gevolgen van de coronacrisis. De tijdelijke werkloosheid heeft bedrijven al de nodige ondersteuning gegeven om hun werknemers toch bij hen te houden in een moeilijke periode. Door de premies die we gegeven hebben aan bedrijven die moesten sluiten of zware omzetverliezen leden, hebben we ook op dat vlak de nodige steun kunnen bieden, ook in de sociale economie. Maar het zal de komende maanden vooral belangrijk zijn om veel werknemers goed te begeleiden. Begeleiden naar opleidingen en naar nieuwe jobs. Opleiden is het mantra. 2021 moet voor mij dan ook het jaar van de opleiding en de start van de 'learning twenties' zijn. Dat is nu de uitdaging voor onze arbeidsmarkt: ervoor zorgen dat mensen hun loopbaan vastpakken en zich om- en bijscholen. ■